

Avui la forma *salsufragi* (Sallent, BDC xvii, 1929, 41, Dfa., AlcM) és la més coneguda, però resta en ús la variant en *-age*: sento *salsufràza* a Queralbs (1935) i Brousse recull «*salsofratge*: saxifrage» a Cerdanya (Cerd Française, 188). AlcM cita *salsufrage* en el prior Miquel Agustí (Banyoles-Perpinyà, 1617), i en el *Tre-sor de Pobres*, *salsifrage* i *sacsifrage*.

Afegim *salsifraga* en Ibn-Wāfīd, 32a La forma *salsaf-ràs* que li dona Lab. 1840 prové d'una mescla amb *sas-safràs* (ib), que és el nom d'una planta de la Florida, planta diferent, però resultant d'un nom que li donaren els espanyols, variant del que estudiem, per a l'explicació i dades d'aquest i de tot plegat, veg DCEC/DECH, SAXIFRAGA; per a formes franceses etc., Rolland, *Flore Pop d l F* vi, 112 En occità antic hi ha una dada de *salsifranba* en els *Auzels Cassadors* de Daudè de Pradas (c 1300, Rayn. v, 144; PSW vii, 443), que fonèticament suposa una variant ll *SAXIFRAGINEM (-AGO) ben explicable per la influència dels incomptables noms de planta en *-ago*, *-aginis* S'hauria pogut pensar que fos deguda a contaminació de l'oc ant *franher* FRANGERE, però la conjunció amb les formes catalanes en *-age* indueix a donar per certa l'altra explicació

La forma cat. pot sortir del mateix. Però no podem oblidar que en fonts mossàrabs es troben altres variants amb ġ que allà es podrien explicar, sigui per una pronúncia arabitzant de la *-g-* o per una variant llatina en *-AGIA*; el Dioscòrides mossàrab porta *šabšafràğa* (en canvi *šabšafràğa*, *-šifr-*, en Abenbeclarix, Abenjóljol i Abenalbéitar, Simonet, *Glos Moz*, p. 577), i és possible que el *sasafràs* de la Florida vingui d'una forma dialectal castellana basada en un col·le. àrab *šabšafràğ*. No hi ha estudis previus suficients per resoldre els problemes de detall (car Rolland cita també un b. ll *saxa-fragium* del S. xiv en el País de Galles).

DUPLICAT SAVI *Saxifraga*; *saxifragàcies* Altres derivats o cpts. savis del ll. *saxum* 'roca, pedra' són *saxàtil* i *saxícola*.

Salsura, V. *salsora* (SAL)

SALTAR, del ll SALTARE 'ballar' i de vegades 'saltironar, botar, joguinejar', freqüentatiu de SALIRE 'saltar', 'saltar enfora'. □ 1ª doc: S. XIII

«--- En una bassa que era environada --- de un gran mur, com --- la ombra de la lebra o del leó aparegueren en la aygua, dix la lebra al leó --- veus lo leó qui vol menjar una lebra---. Lo leó se cuydà de la sua ombra que fos leó, e saltà en l'aygua per ço que' combatés ab aquell leó; lo leó negà s ---», Llull (*Merav* vii, § 4, Ag 1, 204). «Çahén --- dix --- que us daria tots los castells --- de Godalaviar tro a Tortosa --- dixem-li que no n faríem re --- que podem haver València --- E él maraveylà s ---. Car, si aquesta cosa e aquest pleyt fos vengut en temps de nostre pare ni de nostre avi, éls saltaren e balaren de tan gran bonaventura», Jaume I (§ 242, Ag., 288). «--- Saber bé saltar, e açò per tal que sabessen scapar a fossats si los enemics n'havien fets contra ells, e per saber

saltar cèquies e ponts trencats o barrancs», Eiximenis (*Dotzèn*, § 227).

No menys antic i bàsic és *salt*, del ll. SALTUS, -ŪS, id, i no menys general en la llengua. «Molts ne són qui --- donen a tothom damnatge / ab qu'ells n'hagen algun profit; / e can ells han lo sac farcit / e Déus ha vist que són ben alt, / gita ls d'aquí: e fan tal *salt* / que s trenquen lo coll e la cama / e perden quant han ---», BMetge (*Fort e P.*, NCI, 95.9). Sovint, la locució *donar salt* per 'assaltar, saltar al damunt': «--- a Bosoldó --- N'Albert de Madiona féu obrir la una porta de la vila e --- donà *salt* defora, ab 80 cavallers armats e ab 200 servents, e los franssesos meseren-se en fuyta ---», Desclot (§ 167, NCI v, 131.17) Recíprocament es digué *pendre salt* girant-ho per passiva per a 'ser víctima d'un assalt' (Cerverí, 62/42.51)

En sentit sexual: «ella tenia / en sos retrets / jóvens ben trets / --- / qui los renyons / tenien calts: / ans de tres *salts*, / li prometia / que prenys seria / ---», JRoig (*Spill*, 4566).

No cal dir que tant *salt* com *saltar* han restat vius sempre pertot on es parla català; a penes es noten certes diferències de matís, com ara el fet que tot essent *saltar* i *BOTAR* usuals pertot, en el P. Val. s'usa aquest amb un poc més d'amplitud, quan en el Princ. es diria *saltar*. I a penes cal donar-ne exs en els clàssics moderns, com: «Per l'arrelam del Canigó se'n puja / lo corser ardorós ab peus de dayna / --- / quan troba un cingle altívol, lo voreja, / quan troba un còrrec, famolenc lo *salta*, / quan en son vol un lledoner l'atura, / en dos lo migparteix, d'un cop d'espasa», *Canigó* II, v. 88

Recordarem només algunes accs. o locucions especialment nostres: un *salt* (d'aigua), més o menys pertot, com a genèric de noms de lloc: el *Salt* de Gualba, *Salt de Lanó* (torrent a Guixers, Cardener), *Salt de Sallent* (bastants: Garrotxa, Lluçanès etc.); un *sâl* (d'aigua) usual fins als Alts Pirineus (Farrera de Pallars, 1934). Notem que el nom del grandió *Salt del Sastre*, en el riu de Núria baixant a Queralbs, no tenint explicació lògica pel nom d'ofici (< *sartre* < SARTOR), ha d'estar per **Sartre* < **Saltre*, del nominatiu ll SALTOR 'saltador': en el nom d'ofici, en ll. SARTOR, es vacillà entre *sartre* i la forma moderna, dissimilada, *sastre*, duplicació que es propagà al NL; cf. *saltader*, *-dor*, infra.

A *salt de ca* 'encombat el cos, sense prominència': «quan el dia comensava a clarejar, ja hi érem a prop, y allavors ja marxàvem a *salt de ca*; «marxant tota la nit a *salt de ca*, davant dels nassos del cavall al trot», «en los moments de perill immediat, marxant a *salt de ca* davant de la partida, que treia el fetge per la boca»; «lo vell coronel d'artilleria venia fent contorsions i visatges, muntat a cavall d'un pagès, que corria a *salt de ca*, i traient mig pam de llengua», MrnVayreda (*Puny.*, t. XVIII, 273 (213); *Sang Nova* v, ii, 352; *Carlmana* v, 73; II, 41) No el mateix que a *salt de mata*, que és més aviat 'apareixent de cop': «anàvem a *salt de mata*, robant de continu el cos a les columnes, o escopetejant-les si a mà venia», MrnVayreda